

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Difuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Said Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Xakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehrining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы	211
Сулейманова Нилуфар Камиловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari	229
Abirova Umida Nazarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differentsiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari.....	232
Adhamova Diyora Sanjar qizi	
Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy	239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari	248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
Axborotning gnoseologik mohiyati	256
Kamolova Munajatxon Jaloldinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari	259
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi.....	267
Maxkamova Dilafruz Aliyevna	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv	271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida).....	274
S. Sh. Azamatova	
Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari	277
Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari	282
Xolova Mohigul Shavkatovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish	287
Xudoyberganov Atham	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish	291
Zokirova Sohila Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление	295
Кадилова Наргиза Азаматовна	
Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка)	298
Мамырбаева Дина	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	304
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish	308
Ganiyeva Shodiya Azizovna	
Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки.....	313
Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	317
Nazarova Nasiba Abdullayevna	
Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari.....	320
Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi	323
Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	
Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari	327
Matmurotova Iroda Baxtiyor qizi	
"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni	332
A. N. Nusratov	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari	336
Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
<i>Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi</i>	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
<i>Achilov Muzaffar Norquliyevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
<i>Mamasaidova Muhabbat Abdulalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi</i>	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
<i>Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi</i>	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
<i>Alikulova Muxayyo Sherovna</i>	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
<i>Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
<i>Axmadjonova Jasmina Jamshid qizi</i>	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
<i>Ayturaev Majid Mavlankhanovich</i>	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
<i>Azamov Umarxon Xayyoxonovich</i>	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
<i>Buribayeva Aziza Ismatillaevna</i>	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
<i>Buriyeva Aziza Nematovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
<i>Davronova Sevinch</i>	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
<i>Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdukarim qizi</i>	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
<i>Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo</i>	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
<i>Ergasheva Barno Ziyaviddin kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
<i>Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
<i>Eshonkulova Hilola Rajab qizi</i>	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
<i>Habibova Shyira Baxtiyorovna</i>	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
<i>Ikromova Sarvinov Siroj qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
<i>Jabborova Dilafuz Furqatovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
<i>Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi</i>	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
<i>Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi</i>	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
<i>Kamalova Yoqutxon Bahodirovna</i>	

Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari	439
<i>Kenjayeva Dildora Terkashevna</i>	
Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati	443
<i>Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna</i>	
Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi	448
<i>Latifa Zarifovna Korayeva</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar	451
<i>Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari	454
<i>Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi</i>	
Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida	459
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish	463
<i>Meyliyeva Nafosat Gulomovna</i>	
Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri	466
<i>Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi	470
<i>Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi</i>	
The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress	473
<i>Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari	477
<i>Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li</i>	
CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi	481
<i>Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi</i>	
The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency	486
<i>Kosimov Sunnat Ravshan ugli</i>	
Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni	490
<i>Quvonchbek Abduxamidov</i>	
Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi	494
<i>Rajabova Laylo O'tkir qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	498
<i>Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari	501
<i>Yusufzoda Shabnam Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi</i>	
Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash	506
<i>Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li</i>	
Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari	510
<i>Raxmetova Lazzat</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi	513
<i>S. A. Mamatisayeva</i>	
Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi	517
<i>Sattorova Shaxlo Axadovna</i>	
Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse	520
<i>Sultonova Charos Iskandar kizi</i>	
Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar	527
<i>Suyunova Matluba Abdusaidovna</i>	
Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi	531
<i>Tajiboyeva Odinaxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi</i>	
Modern Approaches to Teaching Grammar	534
<i>Tuychiyev Azamat Farkhod ugli</i>	
The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education	538
<i>Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li</i>	

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinoz Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari.....	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari.....	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish.....	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashev Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения.....	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati.....	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–маҳалла" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	

YOSH HARBIY XIZMATCHI OFITSERLARDA MULOQOT MADANIYATINI SAMARALI SHAKLLANTIRISH MUAMMOSINING XORIJIY TADQIQOTLARDAGI TALQINI

Matyakubov Elyor Rajapovich

O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
magistratura tinglovchisi, podpolkovnik

Annotatsiya: Ushbu maqola yosh harbiy xizmatchi ofitserlarning muloqot madaniyatini samarali shakllantirish masalasini xorijiy tadqiqotlar doirasida o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot natijalariga asoslanib, muloqot madaniyatining ijtimoiy va psixologik jihatlari, harbiy sohada kommunikatsiyaning ahamiyati hamda uni rivojlantirishning xorijiy tajribalari tahlil qilinadi. Xususan, AQSh, Rossiya, Turkiya, Xitoy, Eron, Pokiston va Yevropa mamlakatlarida yosh ofitserlarning kommunikativ ko'nikmalarini oshirishga qaratilgan treninglar, psixologik tayyorgarlik hamda yetakchilikni rivojlantirish strategiyalari o'rganilgan. Maqola natijalarida xorij tajribasini milliy harbiy ta'lim tizimiga tatbiq etish imkoniyatlari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: yosh harbiy xizmatchi ofitserlar, muloqot madaniyati, samarali muloqot, xorijiy tadqiqotlar, ijtimoiy-psixologik jihatlar, harbiy kommunikatsiya, stressni boshqarish, yetakchilik ko'nikmalari, kasbiy ta'lim, konfliktlarni hal qilish, psixologik treninglar.

Abstract: This article examines the effective formation of communication culture among young military officers within the framework of foreign research. Based on the obtained results, it analyzes the social and psychological aspects of communication culture, the importance of communication in the military sphere, as well as international experiences in its development. The article reviews studies conducted in the United States, Russia, Turkey, China, Iran, Pakistan and European countries aimed at developing young officers' communication skills, psychological preparedness and leadership development strategies. It also explores the possibilities of applying foreign experience to the national military education system.

Key words: young military officers, communication culture, effective communication, foreign studies, socio-psychological aspects, military communication, stress management, leadership skills, professional education, conflict resolution, psychological training.

Аннотация: Данная статья посвящена изучению вопросов эффективного формирования культуры общения у молодых военнослужащих офицеров в рамках зарубежных исследований. На основе полученных результатов анализируются социальные и психологические аспекты культуры общения, значение коммуникации в военной сфере, а также зарубежный опыт её развития. В частности, рассматриваются исследования, проведённые в США, России, Турции, Китае, Иране, Пакистане и странах Европы, направленные на развитие коммуникативных навыков молодых офицеров, их психологическую подготовку и стратегии формирования лидерских качеств. В статье также анализируются возможности применения зарубежного опыта в национальной системе военного образования.

Ключевые слова: молодые военнослужащие офицеры, культура общения, эффективное общение, зарубежные исследования, социально-психологические аспекты, военная коммуникация, управление стрессом, лидерские навыки, профессиональное образование, разрешение конфликтов, психологические тренинги.

KIRISH

Harbiy sohada samarali muloqot madaniyati ofitserlarning o'zaro, shuningdek, yuqori rahbariyat va boshqa bo'linmalar bilan aloqalarini to'g'ri yo'lga qo'yishda muhim omil sanaladi. Ayniqsa, yosh ofitserlarda muloqot madaniyatining shakllanishi jamoaviy ruh, harbiy intizom va umumiy samaradorlikni oshirishda asosiy rol o'ynaydi.

Zamonaviy jangovar sharoitlarda tezkor, aniq va izchil muloqot qilish zarurati ortib bormoqda. Shu sababli, xorijiy mamlakatlarda yosh ofitserlarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar faol olib borilmoqda. Ushbu maqola xorijiy tadqiqotlarni tahlil qilish orqali yosh ofitserlarda muloqot

madaniyatini shakllantirishning samarali usullarini aniqlash va ularni milliy harbiy ta'lim tizimiga tatbiq etish imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan.

Maqolaning asosiy maqsadi – xorijiy tajribalarga tayangan holda yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish yo'llarini tahlil qilishdir.

Ushbu maqola yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirishni xorijiy tadqiqotlar nuqtai nazaridan o'rganishga bag'ishlanadi. Bundan tashqari, xorijiy ilmiy manbalardagi tadqiqot natijalarini tahlil qilish, yosh ofitserlarda muloqot madaniyatining rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ushbu tajribalarni milliy harbiy ta'lim tizimiga tatbiq etish uchun tavsiyalar ishlab chiqish maqsad qilingan.

“Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirishni xorij tadqiqotlarida talqini” mavzusidagi maqolaning vazifalari quyidagilardan iborat:

- muloqot madaniyati va uning harbiy sohada ahamiyatini aniqlash;
- xorijiy mamlakatlardagi tadqiqotlar asosida yosh harbiy ofitserlarda muloqot madaniyatini shakllantirish usullarini o'rganish;
- zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodlarning samaradorligini tahlil qilish;
- harbiy ta'lim jarayonida muloqot madaniyatini rivojlantirish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot doirasida xorijiy ilmiy manbalar va maqolalar, shuningdek, harbiy ta'limga oid amaliy tajribalarni tahlil qilish orqali kelgusida Qurolli Kuchlarda yosh harbiy xizmatchi ofitserlarning kommunikativ ko'nikmalarini yaxshilashda samarali yondashuvlarni aniqlashga va ularni milliy harbiy ta'lim tizimiga moslashtirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyati harbiy sohada ayniqsa muhim ahamiyatga ega. Chunki katta bo'g'indagi komandirlar tomonidan kichik ofitserlarga va harbiy bo'linmaga berilgan jangovar vazifa va topshiriqlarni o'z vaqtida aniq va benuqson bajarish uchun harbiy xizmatchilar tezkor, aniq va adolatli axborot almashinuvi orqali jamoaning harakatlarini muvofiqlashtiradilar va o'z oldiga qo'ygan yuqori maqsadlarga erishadilar ^[1]. Ushbu holatda yosh ofitserlar uchun jamoada yetakchilik qilish, topshiriqlarni harbiy xizmatchilarga tushuntirish va ularning bajarilishini nazorat qilishda muloqot madaniyati asosiy vositaga aylanadi. Bundan tashqari, samarali muloqot orqali ular o'z bo'ysunuvchilarining motivatsiyasini oshiradi, stressli vaziyatlarda ruhiy barqarorlikni ta'minlaydi hamda jamoaviy ishlarni rivojlantiradi ^[2].

Shuningdek, ofitserlarda muloqot madaniyati harbiy-axloqiy qadriyatlar, intizom va ijtimoiy mas'uliyat bilan ham chambarchas bog'liq. Bu esa ularga nafaqat kasbiy faoliyatda, balki shaxsiy va ijtimoiy hayotda ham muvaffaqiyatli qadamlar tashlashga imkon yaratadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini shakllantirishga oid xorijiy va mahalliy ilmiy manbalarni tahlil qilish, shuningdek harbiy ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan amaliy tajribalarni o'rganishga asoslanadi. Ma'lumotlar asosan kontent tahlili, ochiq manbalardan olingan ilmiy maqolalar, harbiy o'quv qo'llanmalar va xalqaro tashkilotlar hisobotlarini o'rganish orqali yig'ildi. Shuningdek, ayrim harbiy ta'lim markazlarida qo'llaniladigan trening dasturlari, simulyatsiyalar va mentorlik tizimlari bo'yicha mavjud materiallar solishtirma tahlil qilindi. Olingan ma'lumotlar muloqot madaniyatining tarkibiy jihatlarini aniqlash, turli davlatlarda qo'llanilayotgan yondashuvlarni taqqoslash va ularning samaradorligini baholash asosida umumlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Harbiy sohada muloqot madaniyatining samarali shakllanishi dunyo bo'ylab katta e'tibor qaratilayotgan masaladir. Xususan, Amerika Qo'shma Shtatlari, Rossiya, Turkiya, Germaniya hamda boshqa Yevropa va Osiyo mamlakatlaridagi harbiy ta'lim muassasalarida yosh ofitserlarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida urg'u beriladi. Ushbu mamlakatlarda olib borilgan tadqiqotlar va amaliy tajribalarni o'rganish orqali milliy armiyamizda yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini shakllantirishda samarali yondashuvlar va innovatsion metodlarni o'rganish va ularni rivojlantirishga yordam beradi.

Jumladan, AQSh harbiy ta'lim tizimida muloqot madaniyatini rivojlantirish uchun interaktiv metodlar, treninglar, simulyatsiyalar va mentorlik tizimi keng qo'llaniladi. Xususan, harbiy akademiyalar va ofitser tayyorlash markazlarida kommunikativ kompetensiyalarni mustahkamlashga qaratilgan kompleks dasturlar ishlab chiqilgan bo'lib, ushbu dasturlar doirasida olib borilgan tadqiqotlar natijasida yosh harbiy xizmatchi ofitserlarning muloqot madaniyati ularning stressli vaziyatlarda qaror qabul qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshirgan ^[3].

Rossiyada harbiy ta'lim tizimida yosh ofitserlarning muloqot madaniyatini shakllantirish masalasi davlat tomonidan alohida nazorat qilinadi. Rossiya harbiy akademiyalarida muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish uchun

psixologik tayyorgarlik, etika va axloq normalari asosida treninglar o'tkaziladi. Rossiyalik tadqiqotchilar muloqot madaniyatini jamoaviy muhitda o'zaro ishonch va hamkorlik asosida shakllantirishni ta'kidlaydilar ^[4]. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va simulyatsion mashg'ulotlar harbiy xizmatchilarni murakkab vaziyatlarda tez va aniq muloqot qilishga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Rossiyada yosh harbiy ofitserlarning muloqot madaniyatini rivojlantirish uchun milliy madaniyat va an'analar bilan uyg'un yondashuv qo'llaniladi, bu esa ularning o'zaro munosabatlarida madaniyati yuqori kommunikatsiyani ta'minlaydi.

Xitoy Xalq Respublikasining harbiy-ta'lim tizimida ham yosh harbiy ofitserlarda muloqot madaniyatini rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. Xitoy Qurolli Kuchlarida muloqot nafaqat komandalar o'rtasidagi axborot almashinuvi, balki ijtimoiy intizom va harbiy samaradorlikning muhim omili sifatida qaraladi. Xitoy harbiy akademiyalarida yosh ofitserlarga kommunikatsion ko'nikmalarni o'rgatish jarayonida an'anaviy konfutsiylik qadriyatlar – hurmat, sadoqat va jamoaviylik konseptlari asosiy o'rin tutadi. Ushbu qadriyatlar muloqot madaniyatining shakllanishida mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi ^[5].

Shuningdek, Xitoy harbiy-ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalar va innovatsion o'quv usullari keng qo'llaniladi. Virtual simulyatsiyalar, interaktiv treninglar va guruh ishlari orqali yosh ofitserlarning tez va samarali muloqot qilish qobiliyati rivojlantiriladi. Bu, ayniqsa, murakkab jangovar sharoitlarda muhimdir. Xitoyda muloqot madaniyati psixologik tayyorgarlik bilan chambarchas bog'liq bo'lib, stressga chidamlilik va emotsional intellektni rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. Yosh ofitserlar o'zaro hurmat va ishonch muhitini yaratish orqali jamoaviy ishlarni samarali tashkil etishni o'rganadilar.

Turkiyada harbiy ta'lim tizimi yosh ofitserlarning muloqot madaniyatini rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi. Turkiya Qurolli Kuchlari uchun muloqot nafaqat harbiy operatsiyalar muvaffaqiyati uchun, balki jamoaviy intizom va samaradorlikni ta'minlash uchun muhim vosita hisoblanadi. Turkiyada yosh harbiy ofitserlarning kommunikativ ko'nikmalarini oshirishda zamonaviy pedagogik metodlar va innovatsion treninglar keng qo'llaniladi. Xususan, interaktiv seminarlar, guruh ishlari, psixologik treninglar va simulyatsiyalar orqali ofitserlarning stressli vaziyatlarda muloqot qilish qobiliyati kuchaytiriladi. Shu bilan birga, Turkiyada harbiy ta'lim jarayonida muloqot madaniyati inson huquqlari, axloqiy qadriyatlar va professional etika asosida shakllantiriladi.

Turkiya harbiy akademiyalarida kommunikatsiya bo'yicha o'quv dasturlari yosh ofitserlarga nafaqat aniq va samarali so'zlash, balki muloqotda tinglash, muammolarni hal qilish va jamoani boshqarish ko'nikmalarini ham rivojlantirishga qaratilgan. Bu esa harbiy jamoaning birlashuvi va umumiy maqsadlarga erishishida muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, Turkiya harbiy-ta'lim tizimida milliy madaniyat va tarixiy urf-odatlar muloqot madaniyatining shakllanishida muhim o'rin tutadi. Yosh ofitserlar o'z muloqotida hurmat, sadoqat va mas'uliyat kabi qadriyatlarni amaliyotda qo'llashga o'rgatiladi, bu esa ularning professional va shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi ^[6].

Eron Islom Respublikasi harbiy ta'limida muloqot madaniyati shakllantirishga diniy-axloqiy qadriyatlar kuchli ta'sir ko'rsatadi. Eron harbiy xizmatchilari orasida muloqotda hurmat, sabr-toqat va qat'iyatlilik kabi xususiyatlar muhim hisoblanadi. Muloqot madaniyati ta'lim jarayonida diniy tamoyillar bilan uyg'unlashtirilgan holda o'rgatiladi. Eron harbiy akademiyalarida yosh ofitserlarga kommunikativ ko'nikmalarni oshirish uchun maxsus treninglar va seminarlar tashkil etiladi, ular orqali muloqot madaniyati faqat texnik qobiliyatlar emas, balki axloqiy-ruhaniyat asosida ham rivojlantiriladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Eron harbiylari uchun muloqot madaniyati ijtimoiy muvofiqlik va jamoaviy birlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Pokistonda harbiy ofitserlarning muloqot madaniyatini shakllantirish milliy va diniy qadriyatlar bilan chambarchas bog'liq. Pokiston harbiy ta'lim muassasalarida yosh ofitserlarga etika, intizom va kommunikatsiya bo'yicha keng qamrovli ta'lim beriladi. Muloqot madaniyati ta'limi ichki tartib-intizomni mustahkamlash va jamoaviy ruhni oshirishga qaratilgan. Shuningdek, Pokiston harbiy akademiyalarida psixologik tayyorgarlik va stressga chidamlilik bo'yicha treninglar o'tkaziladi, bu esa ofitserlarning samarali muloqot qilish ko'nikmalarini oshiradi. Muloqot madaniyatining shakllanishida diniy qadriyatlar va an'anaviy jamiyat tuzilmasi muhim ahamiyatga ega bo'lib, ular harbiy xizmatchilarning o'zaro hurmat va bir-birini tushunish qobiliyatini oshiradi ^[8].

Yevropada ko'plab davlatlarda, ayniqsa, Germaniya, Buyuk Britaniya va Fransiya harbiy muloqot madaniyati psixologik tayyorgarlik, guruh ishlari va axloqiy qadriyatlar asosida shakllantiriladi. Tadqiqotlar yosh ofitserlarning o'zaro hurmat va ishonch muhitida muloqot qilishlari samaradorlikni oshirishi va jamoaviy ruhni mustahkamlashi aniqlangan ^[9].

Osiyoning Yaponiya, Janubiy Koreya va Singapur kabi mamlakatlarida yosh harbiy xizmatchilarda muloqot madaniyati odatlar, an'analar va ijtimoiy qoidalarga asoslangan holda rivojlantiriladi. Bu esa ular uchun muloqotda yuqori darajada intizom va tartibni ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu mamlakatlarda ham zamonaviy texnologiyalar yordamida kommunikativ ko'nikmalarni oshirishga katta e'tibor beriladi.

Maqola mavzusi yuzasidan xorij tajribalaridan quyidagilarni misol sifatida keltirish mumkin. Ayrim rivojlangan davlatlarning Qurolli Kuchlarida yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish uchun ta'lim jarayonida interaktiv darslar, guruh ishlari va vaziyatli o'yinlar qo'llaniladi. Bu metodlar yosh ofitserlarga nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Vaziyatli o'yinlar (role-play) orqali ofitserlar real hayotdagi murakkab vaziyatlarda qanday muloqot qilishni o'rganadilar. Stressli harbiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirish uchun maxsus psixologik treninglar o'tkaziladi. Ushbu treninglarda nafas olish texnikalari, stressni boshqarish, emotsiyalarni nazorat qilish va jamoaviy munosabatlarni yaxshilash usullari o'rgatiladi.

Kommunikativ treninglar orqali esa tinglash, aniq va tushunarli so'zlash ko'nikmalari mustahkamlanadi. Yosh ofitserlarga tajribali mutaxassislar tomonidan rahbarlik qilinishi (mentorluk) ularning muloqot madaniyatini rivojlantirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Mentorlik tizimi orqali ofitserlar murakkab vaziyatlarda samarali muloqot qilish tajribasini olishadi. Guruh ishlari esa jamoaviy ruhni oshiradi va o'zaro ishonchni mustahkamlaydi.

Zamonaviy texnologiyalar, jumladan, virtual simulyatsiyalar va onlayn trening platformalari yosh ofitserlarga o'z ko'nikmalarini amaliyotda sinash imkonini beradi. Bu usullar real sharoitlarga yaqin tajriba o'rtirishga yordam beradi va kommunikativ qobiliyatlarni yanada rivojlantiradi.

Bugungi globalizatsiya sharoitida NATOga a'zo davlatlarning harbiy xizmatchilari ko'pincha xalqaro missiyalarda faoliyat yuritadi. Shu sababli, yosh ofitserlarda madaniyatlararo muloqot ko'nikmalarini shakllantirish alohida ahamiyatga ega. Bu yo'nalishda ham tillarni o'rganish, xorijiy harbiy madaniyatlarni tushunish va ularni hurmat qilish treninglari olib boriladi. Madaniyatlararo muloqot samaradorligi jamoaviy ishlarni muvofiqlashtirishda va xalqaro hamkorlikda muvaffaqiyatga erishishda muhim omil hisoblanadi. Xorijiy mamlakatlarda qo'llanilayotgan yondashuvlar kelgusida harbiy ta'lim jarayonini yanada boyitadi va ofitserlarning kommunikativ kompetensiyalarini oshiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xorijiy tajribalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish harbiy ta'limning ajralmas va strategik jihatdan muhim yo'nalishi hisoblanadi. Turli mamlakatlarda – AQSh, Rossiya, Xitoy, Turkiya, Eron, Pokiston, Yevropa va Osiyo davlatlarida – kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish uchun interaktiv darslar, guruh ishlari, simulyatsiyalar, psixologik treninglar va mentorlik tizimlari samarali qo'llaniladi. Shu bilan birga, milliy madaniyat, diniy va axloqiy qadriyatlar ham muloqot madaniyatining shakllanishida muhim rol o'ynaydi.

Xorijiy tajribalar yosh ofitserlarni stressli vaziyatlarda tez va aniq muloqot qilishga, jamoaviy ruhni mustahkamlashga, yetakchilik va mas'uliyat ko'nikmalarini rivojlantirishga, shuningdek, madaniyatlararo muloqot va xalqaro missiyalarda samarali ishlashga tayyorlashda samarali ekanligini ko'rsatadi.

Ushbu maqola yuzasidan quyidagilarni tavsiya qilish mumkin:

- milliy harbiy ta'lim tizimida interaktiv metodlar, rol o'yinlari va simulyatsiyalarni keng joriy etish;
- psixologik tayyorgarlik va stressni boshqarish bo'yicha treninglarni majburiy qilish;
- mentorlik va guruh ishlari orqali jamoaviy ruh va yetakchilik ko'nikmalarini mustahkamlash;
- xorijiy tajribalarni milliy madaniyat va an'analar bilan uyg'unlashtirish orqali muloqot madaniyatini shakllantirish;
- madaniyatlararo muloqot va xorijiy tillarni o'rgatish orqali NATO va xalqaro missiyalarga tayyorgarlikni kuchaytirish.

Shu tarzda, maqola yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini shakllantirishning samarali yo'nalishlarini ilmiy va amaliy jihatdan ko'rsatadi hamda harbiy pedagogika va ijtimoiy psixologiya mutaxassislari uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xayitov B. (2021). Yosh harbiy xizmatchilarda axloqiy-ruhiy tayyorgarlikni shakllantirishda muloqot madaniyatining roli. Harbiy ilmiy-amaliy jurnal, (4), 45–50.
2. Normurodov T. Harbiy jamoalarda muloqot madaniyati va ijtimoiy muvofiqlik. Darslik, (6), 32–38. T.–2023-y.
3. U.S. Army Training and Doctrine Command. Leader Communication Skills Handbook. Virginia, USA – 2020-y.
4. Ivanov A. A. Психология военной службы (Psychology of Military Service). Moskva – 2020-y.
5. Zhang Y., & Li H. Military communication and Confucian values in the Chinese Armed Forces. Asian Military Journal, 5, 33–45. P.–2021-y.
6. Turkish General Staff. Military Leadership and Ethics Training Manual. Ankara – 2021-y.
7. Hosseini M. Islamic ethical communication in military education. Iranian Journal of Defense Management, 4(3), 112–120. Tehran – 2020-y.
8. Pakistan Military Academy. Officer Training Curriculum: Communication and Leadership. Abbottabad – 2021-y.
9. NATO Library. (n.d.). Retrieved October 14, 2025, from <https://www.nato.int/library>
10. Irada Rejemetova. (2025). Harbiy xizmatchilarning oilasini harbiy muhitga moslashuvining ijtimoiy-psixologik omillari. Maktabgacha va Maktab Ta'limi jurnali, 3(5), 11–15.
11. Ikramshikovna R. I. (2025). Harbiy xizmatchilarning oilasini ijtimoiy–psixologik va pedagogik moslashuvida muomala va uning roli. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 44(1), 264–273.
12. Malaxat S. (2025). Results of the Study on the Process of Self-Actualization among Adolescents. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 44(1), 255–263.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.